

POSTANOWIENIE

10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 10 kwietnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W. spółka akcyjna w W.
przeciwko C. spółce akcyjnej w P.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej C. spółki akcyjnej w P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 29 września 2022 r., VII AGa 90/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od C. spółki akcyjnej w P. na rzecz W. spółka akcyjna w W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana C. S.A. w P. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, oddalającego apelację skarżącej od wyroku Sądu pierwszej instancji w sprawie o zapłatę z powództwa W. S.A. w W..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych.

Pierwsze z zagadnień dotyczyć miało tego, czy w przypadku zawarcia w umowie gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania umowy określonego, obszernie zacytowanego postanowienia dotyczącego roszczeń, które ma zabezpieczać gwarancja, i jednoczesnego wskazania, że gwarancja jest nieodwołalna i bezwarunkowa, a gwarant spełni świadczenie (wyplaci odpowiednią kwotę) po złożeniu żądania o określonej treści, gwarancja taka ma charakter kauzalny, czy abstrakcyjny. Skarżąca powiązała tak sformułowane pytanie z normą wynikającą z art. 353¹ k.c.

Drugie z zagadnień prawnych, mające jednocześnie świadczyć o potrzebie wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), zostało ujęte w formę kazuistycznego pytania o to, czy konkretne postanowienie gwarancji wyłączało z zakresu odpowiedzialności gwaranta jedno z roszczeń wynikających ze stosunku podstawowego (z tytułu kary umownej) oraz o to, czy sposób rozumienia tej umowy przez skarżącą świadczył o błędzie co do treści czynności prawnej.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Istotność problemu prawnego wyraża się w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego

wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Pytania postawione przez pozwaną nie stanowią istotnych zagadnień prawnych w opisanym wyżej rozumieniu. Skarżąca nie podjęła próby generalizacji sformułowanych przez siebie problemów, poprzestając na pytaniu o sposób wykładni konkretnego oświadczenia woli i treść stosunku prawnego wynikającego z określonej umowy gwarancji. Oceny prawidłowości konkretnego aktu stosowania prawa, a nie treści norm prawnych, dotyczy również pytanie o to, czy pozwana pozostawała w błędzie co do treści czynności prawnej.

Już powyższa okoliczność wykluczała przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na deklarowane przez skarżącą występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Uzupełniając należy jednak wyjaśnić, że udzielenie gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej zwykle wiąże się z istnieniem jakiegoś innego stosunku prawnego, zwanego stosunkiem podstawowym. Wspomniane gwarancje stosowane są bowiem w obrocie przede wszystkim jako instrument zabezpieczenia wierzytelności wynikających z takiego innego stosunku. Z reguły dłużnik (w stosunku podstawowym) zleca wyspecjalizowanemu podmiotowi udzielenie gwarancji na rzecz swojego wierzyciela, a następnie między bankiem (lub ubezpieczycielem) a beneficjentem gwarancji zawierana jest odrębna umowa, która nierzadko ogranicza się do wystawienia przez gwaranta dokumentu gwarancji, tzw. listu gwarancyjnego, i przyjęcia go przez beneficjenta. Zasady rozliczeń między gwarantem i zleceniodawcą są przy tym normowane przez umowę zlecenia, a warunki skorzystania z gwarancji określa stosunek podstawowy – choć w sposób wiążący tylko między jego stronami (zob. wyrok SN z 2 marca 2023 r., II CSKP 905/22).

Istnienie stosunku podstawowego i udzielenie gwarancji – z gospodarczego punktu widzenia – ściśle w celu zabezpieczenia roszczeń związanych z tym stosunkiem w żadnym razie nie wyklucza oceny, że gwarancja ma charakter określany w języku prawniczym mianem „abstrakcyjnego” czy „nieakcesoryjnego”. Wskazanie na cel udzielenia gwarancji (jej związek ze stosunkiem podstawowym) w tekście umowy między gwarantem a beneficjentem nie jest przy tym rozstrzygające dla oceny, czy roszczenie z gwarancji może być realizowane niezależnie od relacji wynikających ze stosunku podstawowego; decydujące znaczenie ma bowiem to, w jaki sposób ukształtowane zostaną zasady wypłaty sumy gwarancyjnej. *In casu*, co bezsporne, zostały one ustalone w sposób nawiązujący do powszechnie używanej w obrocie formuły "nieodwołalnie, bezwarunkowo i na pierwsze żądanie".

Pytanie o to, czy gwarancja ubezpieczeniowa, w której treści wskazano, dlaczego (na zabezpieczenie jakich roszczeń) została udzielona, może być tzw. gwarancją samoistną, nie jest zatem istotnym zagadnieniem prawnym nie tylko dlatego, że pozwana w istocie dąży do uzyskania odpowiedzi na partykularne pytanie o prawidłowość wydanego w sprawie wyroku, lecz przede wszystkim dlatego, że o charakterze omawianej umowy świadczą – *in casu* jednoznaczne – warunki wypłaty przez gwaranta odpowiedniej kwoty na rzecz beneficjenta.

Wobec powyższego istotnym zagadnieniem prawnym nie jest także to, czy gwarancji udzielono w celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z zastrzeżenia konkretnej kary umownej; skoro gwarancja miała charakter samoistny, to ewentualne rozliczenia związane z bezpodstawnym skorzystaniem z gwarancji powinny następować między stronami stosunku podstawowego, tj. zlecającym udzielenie gwarancji a jej beneficjentem.

Uzupełniając należy dodać, że skarżąca nie wykazała, by jakieś (nieskonkretyzowane przez nią) przepisy prawa wywoływały rozbieżności w orzecznictwie sądów. Rozbieżność taka, aby uzasadniała przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinna zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w relewantny prawnie sposób (zob. postanowienie

SN z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15). Skarżąca tego nie uczyniła; wykazała jedynie, że w orzecznictwie przyjmuje się – oczywiście trafnie – że gwarancja może mieć charakter akcesoryjny. Okoliczność, że *in abstracto* dopuszczalne jest zawarcie takiej umowy, nie jest jednak kontrowersyjna i nie ma znaczenia dla sprawy.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała oczywistą zasadność skargi. Podniosła, że Sąd drugiej instancji naruszył art. 65 § 1 i 2 k.c., to jest błędnie wyłożył treść gwarancji udzielonej przez powódkę, gdyż pominął, że żądanie wypłaty gwarancji powinno zawierać bliżej opisane oświadczenie oraz załącznik; tymczasem zdaniem skarżącej złożone przez beneficjenta żądanie nie zawierało tych elementów. O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej świadczyć miała także błędna wykładnia art. 88 § 2 k.c. przez przyjęcie, że wygaśnięcie uprawnienia do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli następuje po roku od dokonania czynności prawnej, a nie roku od dnia wykrycia wspomnianego błędu.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (zob. postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (zob. postanowienie SN z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (zob. postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku skarżącej wymaganiom tym nie odpowiada i sprowadza się do powtórzenia części zarzutów kasacyjnych oraz skróconej, zmodyfikowanej wersji ich uzasadnienia. Co się tyczy wywodów odnoszących się do wykładni umowy gwarancji, to należy wskazać, że Sąd Apelacyjny wyraźnie wyjaśnił, jakie były przesłanki wypłaty odpowiedniej kwoty przez gwaranta; stanowisko przedstawione w uzasadnieniu orzeczenia nie było przy tym odmienne od stanowiska wyrażonego w skardze (s. 26-27). Sąd drugiej instancji skrupulatnie wskazał również, na jakiej podstawie doszedł do konkluzji, że wymagania te zostały spełnione. Przedstawione w skardze kasacyjnej stanowisko pozwanej zdaje się opierać na niezrozumieniu zapatrywania Sądu drugiej instancji, a w konsekwencji w żadnym stopniu nie może więc świadczyć o oczywistej zasadności skargi.

Z kolei w kwestii terminu na uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżąca nie wykazała, by działała w błędzie, ani nawet nie wyjaśniła, na czym miałyby polegać wywołanie błędu przez drugą stronę lub jej wiedza o tym błędzie, względnie łatwość jego zauważenia (s. 25-26 uzasadnienia). Wywody mające świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na błędną ocenę oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu nie przekonują zatem o wystąpieniu takiej oczywistej zasadności, skoro dotyczą wyłącznie kwestii dalszej (terminu na dokonanie stosownej czynności), a zarazem pomijają podstawowe zagadnienie tego, czy pozwana w ogóle pozostawała w błędzie prawnie relewantnym, czyli m.in. w błędzie co do treści czynności prawnej.

Ubocznie należy zauważyć, że termin z art. 88 § 2 k.c. istotnie jest liczony od dnia wykrycia błędu – co jednak ostatecznie nie ma dla sprawy znaczenia, skoro w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca nie zakwestionowała obszernie umotywowanej oceny o tym, że do żadnego relewantnego prawnie błędu nie doszło.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone

w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]